

Van der retorike ende musike

Skip Sempé presenteert de Medici-intermedi van 1589

La Pellegrina

Wie de geschiedenis van Italië bestudeert, kan niet om de machtige Medici's heen. Met hun luxueuze hof in Florence stond de bankiersfamilie eeuwenlang in het centrum van de muziekpraktijk. De intermedi van *La Pellegrina* behoren tot de spectaculairste vruchten van hun bewind. Skip Sempé stort zich samen met Voces Soaves, Cappella Amsterdam én een heus renaissanceorkest op deze overdadige partituur.

La Pellegrina vormde het hoogtepunt van de feestelijkheden rond het huwelijk van groothertog Ferdinando de' Medici en de Franse prinses Christine de Lorraine op 2 mei 1589. Speciaal voor deze gelegenheid schreven de belangrijkste hofcomponisten hun meest inventieve theaternmuziek.

De intermedi, of muzikale intermezzi, bij het toneelstuk *La Pellegrina* zijn de weelderigste ooit gemaakt. Zowel wat podiumkunst als wat muzikale complexiteit betreft behoren ze tot de belangrijkste toneelwerken van de zestiende eeuw.

Het werk legde de kiem voor het operagenre dat amper tien jaar later werd geboren. Van solo-monodie tot dertigstemmig contrapunt: Skip Sempé en zijn leger aan vocale en instrumentale krachten verkennen met *La Pellegrina* alle hoeken van het muzikale spectrum. ■●

ma 30 aug, 20.00 uur + live op eMTV
TivoliVredenburg, Grote Zaal
Capriccio Stravagante + NAGESPREK
Renaissance Orchestra,
Voces Suaves & Cappella Amsterdam /
Skip Sempé
La Pellegrina

MUZIKAAL STARTSCHOT

Start uw festivaldag rustig op met een intiem recital in de kamermuziekzaal van TivoliVredenburg of in Gasthuis Leeuwenbergh (ConcertLab).

ma 30 aug, 11.00 uur
TivoliVredenburg, Hertz
Dietrich Henschel & Piet Kuijken
Levensliederen van Beethoven en Schubert

di 31 aug, 11.00 uur
TivoliVredenburg, Hertz
Eva Saladin & Johannes Keller
Compositie versus improvisatie

wo 1 sep, 11.00 uur
Gasthuis Leeuwenbergh (ConcertLab)
Duo Serenissima
If musique and sweet poëtrie agree

do 2 sep, 11.00 uur
TivoliVredenburg, Hertz
Michal Gondko
La rhétorique des dieux II:
tombeau et consolation

vr 3 sep, 11.00 uur
Gasthuis Leeuwenbergh (ConcertLab)
Anthony Bailes
La rhétorique des dieux III:
Apollon orateur

za 4 sep, 11.00 uur
TivoliVredenburg, Hertz
Augustin Lussan & Daria Zemele
In vuur en vlam

zo 5 sep, 11.00 uur
TivoliVredenburg, Hertz
Lucile Boulanger, Pierre Gallon & Claire Gautrot
Forqueray, de onverzadigbare ■●

BLIJFT U NOG EVEN?

Mendelssohn op de late avond

Speciaal voor wie een festivaldag niet lang genoeg kan zijn presenteren we elke avond om 22.30 uur een bijzonder avondconcert. Vanavond is het de beurt aan de Russische klaviertijger Olga Pashchenko. Ze sluit de dag af met de fijnzinnige pianokunst van broer en zus Mendelssohn.

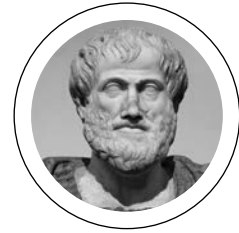

Wel liederen, geen woorden. Felix Mendelssohns befaamde *Lieder ohne Worte* zijn pianostukken met een duidelijke melodie waarop je een tekst zou kunnen maken. De piano is solist en begeleider ineen. Hoewel Felix Mendelssohn zeker niet de enige componist was die dergelijke melodieuze, goed speelbare stukken schreef, wordt het begrip uitsluitend met hem geassocieerd. Elk van zijn *Lieder ohne Worte* is een vloedgolf aan zintuiglijke indrukken verpakt in een handje muzieknoten. Ze hebben een zekere romantische, soms sentimentele inslag en voorzagen in een grote behoefte.

Felix berichtte in 1828 voor het eerst over deze wonderlijke miniatures in een brief aan zijn zus Fanny, die zo'n twintig jaar later zelf bundels met 'Lieder für das Pianoforte' zou publiceren. De talenten van Felix en Fanny werden al op jonge leeftijd opgemerkt en in het prille begin ging hun muzikale voortgang vrijwel gelijk op. Maar hoewel Felix alle ruimte kreeg om een professionele carrière op te bouwen, was een toekomst in de muziek voor Fanny als vrouw ondenkbaar. Niettemin zijn haar composities van grote kwaliteit. Olga Pashchenko herenigt beide Mendelssohns in een recital dat ook zonder woorden boekdelen spreekt. ■●

ma 30 aug, 22.30 uur
TivoliVredenburg, Hertz
Olga Pashchenko
Lieder ohne Worte

BEGRIPPEN UIT DE RETORICA

Drie overtuigingsmiddelen II. ethos

Hoe overtuigen we elkaar? De Griekse filosoof Aristoteles onderscheidde drie middelen: *logos* (argumentatie), *ethos* (persoonlijkheid) en *pathos* (emotie). Vandaag zoomen we in op het *ethos*.

Aristoteles vond dat overtuiging eigenlijk alleen om de inhoud moest draaien, maar in de dagelijkse praktijk telde ook de persoonlijkheid en reputatie van de spreker mee. Dit is nog steeds het geval. Mensen zijn eerder geneigd boodschappen te aanvaarden van sprekers of bedrijven met een betrouwbaar karakter.

Ethos is volgens Aristoteles uit drie elementen opgebouwd: gezond verstand (of deskundigheid), fatsoen (of eerlijkheid) en welgezindheid (goede wil). Het is het belangrijkste kapitaal dat politici bezitten. Vandaar de eindeloze ruzies over wie is de beste leider is. ■●

FABULOUS FRINGE

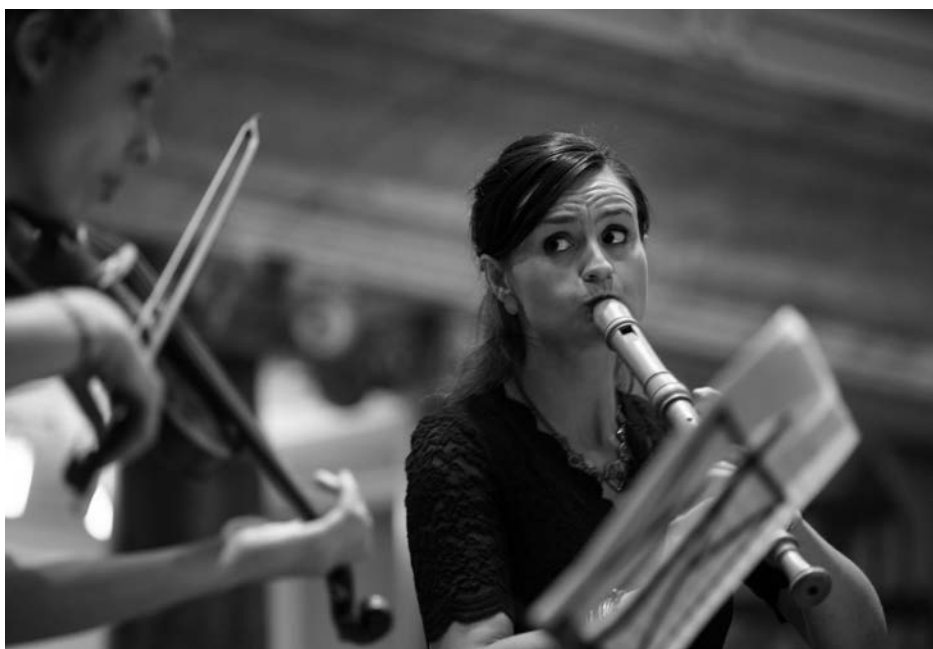
De Fabulous Fringe is de perfecte manier om kennis te maken met het Festival Oude Muziek. Neem familie, burens, vrienden of collega's mee naar een gratis toegankelijk concert door jong talent. Vandaag staan er zelfs twee opties op het programma. Vooraf kaarten reserveren noodzakelijk.

ma 30 aug, 12.30 uur
TivoliVredenburg, Grote Zaal
Arrata Zubigaray klavecimbel
Frescobaldi, Froberger, Pachelbel,
Couperin: suites en partita's

ma 30 aug, 16.00 uur
Stadsklooster
Ensemble Arcula Canora
(sopraan, viool, klavecimbel)
Händel, Scarlatti, Purcell: sonates
en cantates

Concertwijzer

Zoveel concerten, van instrumentaal tot vocaal en van intiem tot groots spektakel... Moeite om een keuze te maken? We helpen u graag met onze gloednieuwe concertwijzer. Beantwoord vier korte vragen en ontdek welke concerten het best bij u passen. oudemuziek.nl/concertwijzer

Van boven naar beneden: Sébastien Daucé repeteert voor zijn concerten met Ensemble Correspondances, Ensemble Odyssee speelt in een uitverkochte Geertekerk, en Rebecca Stewart herdenkt de 500ste sterfdag van Josquin in de Domkerk.

Foto's: Marieke Wijntjes

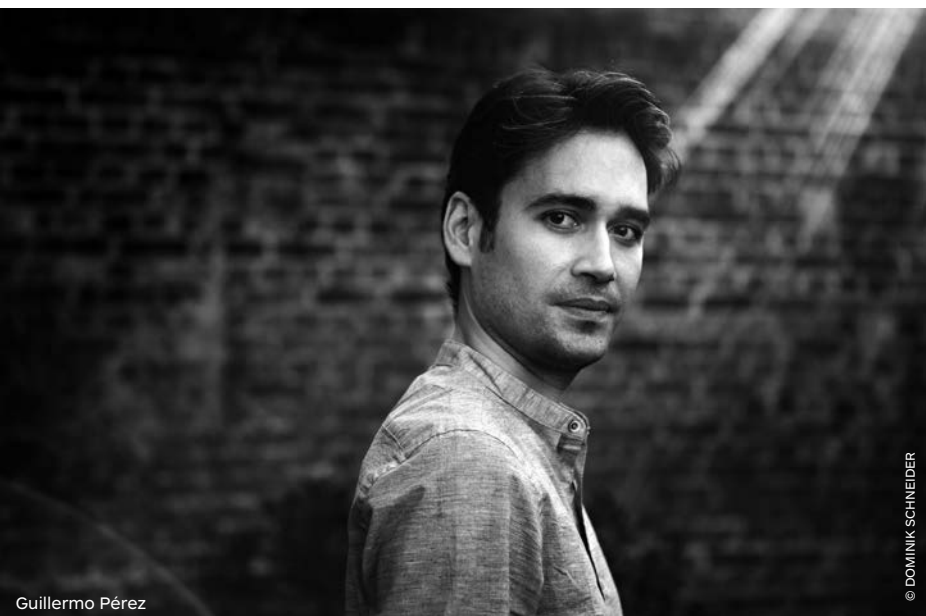
TASTO SOLO MOTETTEN ALS KATHEDRALEN

Geleerde clerici en muziekminnende intellectuelen stuwden het motet in het begin van de veertiende eeuw naar een hoogtepunt. Tijdens hun tweede festivalconcert leggen Guillermo Pérez en Tasto Solo het ingenieuze mechanisme van het isoritmische motet bloot. Hun gids: Ars Nova-icoon Philippe de Vitry.

Het motet bleek kort naar zijn ontstaan in het begin van de dertiende eeuw een liedvorm bij uitstek voor intellectueel experiment, artistieke creativiteit en genie. Theoretici uit die tijd beschrijven het proces van motetcompositie – naar analogie met de bouw van paleizen en kathedralen – als de constructie van een ruimte. De componisten die zich in de kunst van motetcompositie bekwaamden, waren echte muziekarchitecten. Alles begint met de keuze en *la bonne ordonnance* (het toewijzen van de juiste positie) van de lage stem, de tenor, zodat de hogere partijen op stevige fundamenten kunnen worden gehesen. Het isoritmische motet gaat nog een stap verder: het experimenteert met

ritmische en melodische frasen die die steeds ten opzichte van elkaar verschuiven. De onderstemmen bewegen zich in lange noten; de bovenstemmen gaan met kortere notenwaarden de dialoog aan. Als steenloze kathedralen stapelen deze liederen muzikale en literaire lagen tot immense polyfone constructies. Tasto Solo legt het werk van Philippe de Vitry, de uitvinder van isoritmiek, naast latere motetten van Johannes Coconia en Matteo da Perugia.

ma 30 aug, 15.00 uur
Willibrordkerk
Tasto Solo / Guillermo Pérez
Philippe de Vitry en het isoritmische motet

Guillermo Pérez

© DOMINIK SCHNEIDER

Kerken van het festival Willibrordkerk

© RIJKSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED
© MARIEKE WIJNTJES

De kleurrijke Sint-Willibrordkerk ligt op een perceel tussen de Annastraat en de Minrebroederstraat. De eerste steen werd op 6 april 1876 gelegd. In veertien maanden tijd verrees er een kruisbasiliek naar het ontwerp van de architect Alfred Tepe. Toen het gebouw in juni 1877 in gebruik werd genomen, was het interieur nog grotendeels kaal. Het is nu nog maar moeilijk voor te stellen hoe dat eruit zal hebben gezien.

Inmiddels is de neogotische kerk zeer rijk gedecoreerd met beschilderingen op de wanden en plafonds, siersmeedwerk, kleurige glas-inloodramen en houtsnijwerk. Vooral het hoogkoor trekt de aandacht. Het altaar bestaat uit een stenen altaartombe en een houten vleugelaltaar. Op de vier panelen van het altaar zijn verschillende bijbelverhalen afgebeeld. In 1883 werd tussen de wanden van het hoogkoor een triomfbalk geplaatst. Naast het kruis en beelden van Maria en Johannes bevat deze dwarsbalk afbeeldingen van de twaalf apostelen. ■●

@Oudemuziek

Laat ons weten wat u van het Festival Oude Muziek vindt en praat mee met #FOMU21

@postmairene:

Let's talk: goed nagesprek na beste openingsconcert ooit #fomu21 #oudemuziek @oudemuziek #fom

@raltdr:

Wat een fantastisch openingsconcert van het festival oude muziek. Prachtige uitvoering van Buxtehudes Membra Jesu nostri. En dat een paar dagen na ons bezoek aan de Marienkirche in Lubeck.

@ErikInkoper:

Ik was gisteren bij een bijzonder concert in de Utrechtse Pieterskerk. De ensembles Dialogos en Kantaduri zongen middeleeuwse kerkmuziek uit Dalmatië. Vol dissonanten en invloeden uit de Romaanse wereld en het Byzantijnse rijk. Hulde voor de programmeur van @oudemuziek

Vandaag in de Janskerk

De Janskerk is de kennishub van het Festival Oude Muziek Utrecht 2021. Bent u op zoek naar verdieping of wilt u uw blik juist verbreden? In de Janskerk bent u op het juiste adres. Met twee lezingen, een talkshow en een tentoonstelling is er ook vandaag weer van alles te beleven.

ma 30 aug, 9.30 uur + live op eMTV
Zomerschool:
Prof. dr. Casper de Jonge
Bach, Gesner en de klassieke retorica

Johann Sebastian Bach was goed bevriend met de classicus Johann Matthias Gesner, een professor in de welsprekendheid die een editie van Quintilianus' *De opleiding tot redenaar* publiceerde. Met de geschriften van Quintilianus en Gesner in de aanslag kunnen we begrijpen op welke manieren Bach in zijn muziek gebruikmaakt van technieken uit de klassieke retorica. Voertaal: Nederlands.

ma 30 aug, 12.30 uur + live op eMTV
Let's talkshow! /
prof. dr. Frits van Oostrom
De kraamkamer van de retoriek

In deze tweede aflevering van de *Let's talkshow!* ontvangt co-curator Frits van Oostrom twee classici uit Leiden: muzikkenner Adriaan Rademaker en Ineke Sluiter, hoogleraar Grieks en president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Mediëvist Van Oostrom maakt zich op voor een dieptegesprek over muziek en retoriek in de Oudheid. Voertaal: Nederlands. Reserveer uw gratis kaarten via oudemuziek.nl

ma 30 aug, 18.30 uur + live op eMTV
What's new? Catherine Motuz
Meditation and the search for musical expressiveness

Auteurs uit de vroege renaissance beschrijven muziek als een hulpmiddel om emoties te onderdrukken. Latere schrijvers prijzen muziek juist vanwege haar vermogen om luisteraars intens te beroeren. Catherine Motuz, promovenda aan McGill University, belicht de oorsprong van deze verschuiving in de richting van muzikale expressiviteit. Voertaal: Engels. Reserveer uw gratis kaarten via oudemuziek.nl

ma 30 aug, 10.30-20.00 uur
Tentoonstelling: Let's act
Actio in theater, beeldende kunst en muziek

Een gebaar zegt vaak meer dan duizend woorden. Oude acteertechnieken, barokke schilderkunst, hedendaagse keramiek en moderne inzichten uit de cognitieve psychologie komen samen in deze tentoonstelling rond retorische overreding en overdracht van sterke emoties. Laat u inspireren door wetenschap, kunst, klank en beeld, en ervaar zelf wat houdingen en bewegingen kunnen veroorzaken. *Gratis toegang. Reserveren niet nodig, een coronatoegangsbewijs wel.*

Niet in de gelegenheid om naar de Janskerk te komen? De lezingen en de *Let's talkshow!* zijn live te volgen via eMTV. En ook de tentoonstelling is vanaf nu online te bezoeken: oudemuziek.nl/letsact

FESTIVAL OUDE MUZIEK UTRECHT

let's act

tentoonstelling janskerk

OPENINGSTIJDEN
VANDAAG MA 30 AUG / 10.30-20.00
di 31 aug / 10.30-20.00
wo 1 sep / 10.30-20.00
do 2 sep / 10.30-20.00
vr 3 sep / 10.30-20.00
za 4 sep / 10.30-17.00

GRATIS TOEGANG

COLOFON

REDACTIE Laura van den Boogaard
VORMGEVING Esther de Bruijn
© *Van der retorike ende musike* is de dagkrant van het Festival Oude Muziek Utrecht 2021. Deze festivalkrant bestaat ook digitaal! Meld u aan via oudemuziek.nl/krant

facebook.com/oudemuziek
 twitter.com/oudemuziek
 youtube.com/FestivalOudeMuziek
 instagram/oudemuziek

CONCERTLADDER

MAANDAG 30 AUGUSTUS

9.30 **Zomerschool: Prof. dr. Casper de Jonge** + live op eMTV
Bach, Gesner en de klassieke retorica
voertaal: Nederlands
Janskerk
€ 5 | eMTV € 2,50

10.00 **Festivalcentrum TivoliVredenburg**
Festivalkassa, informatiebalie,
cd-verkoop (tot 20.00)
en het Gegeven Paard

10.30 **Tentoonstelling**
tot Let's act
20.00 Janskerk gratis

11.00 **Dietrich Henschel & Piet Kuijken**
Levensliederen van Beethoven
en Schubert
TivoliVredenburg, Hertz
€ 23 / € 20 / € 10

© SUSAN DE DIESNER

12.30 **Let's talkshow! / Prof. dr. Frits van Oostrom** + live op eMTV
De kraamkamer van de retoriek.
Met prof. dr. Ineke Sluiter,
dr. Adriaan Rademaker
en Eva Saladin (viool)
voertaal: Nederlands
Janskerk *gratis

co-
curator

artist in
residence

12.30 **Arrate Zubigaray** FABULOUS FRINGE
Frescobaldi, Froberger,
Pachelbel, Couperin:
suites en partita's
TivoliVredenburg, Grote Zaal *gratis

13.00 **Christine Schornsheim**
Reincken en Bach
Lutherse Kerk
€ 19 / € 17 / € 10

15.00 **Tasto Solo / Guillermo Pérez**
Philippe de Vitry en het
isoritmische motet
Willibrordkerk
€ 23 / € 20 / € 10

16.00 **Beiaardfringe: Deborah Hennig & Simone Browne**
Dowland, Purcell en Lully op beiaard
Domtoren (luisterplaats: Flora's Hof)

16.00 **Ensemble Arcula** FABULOUS FRINGE
Canora
Händel, Scarlatti, Purcell: sonates
en cantates
Stadsklooster *gratis

17.00 **The Harmonious Society of Tickle-Fiddle Gentlemen / Robert Rawson**
Pepusch: *Venus and Adonis*
TivoliVredenburg, Hertz
€ 23 / € 20 / € 10

18.30 **What's new? Catherine Motuz** + live op eMTV
Meditation and the search for musical
expressiveness / voertaal: Engels
Janskerk *gratis

20.00 **Capriccio Stravagante** + live op eMTV
Renaissance Orchestra, + NAGESPREK
Voces Suaves
& Cappella Amsterdam / Skip Sempé
La Pellegrina
TivoliVredenburg, Grote Zaal
€ 39 / € 35 / € 10 | eMTV € 15

20.00 **Bernard Winsemius** + NAGESPREK
Sweelinck tot Bach II:
alle registers open
Nicolaïkerk
€ 19 / € 17 / € 10

22.30 **Olga Pashchenko**
Lieder ohne Worte
TivoliVredenburg, Hertz
€ 23 / € 20 / € 10

* gratis kaarten reserveren noodzakelijk

Exclusief op eMTV

11.00 **Carole Cerasi**
Couperins *Deuxième livre*,
een stap in het onbekende gratis

15.00 **Dutch Baroque Orchestra & Oscar Verhaar / Gerard de Wit**
Van Fairy Queen tot
Vergnügte Ruh: Purcell,
Händel, Bach € 7,50

22.00 **La fonte musica / Michelle Pasotti**
Da Caserta en Filipotti -
dulcedo et subtilitas gratis

Meer informatie: oudmuziek.nl/emtv